Název specializované mapy s odborným obsahem:

Výskyt žlabatky kaštanovníkové (*Dryocosmus kuriphilus*) v České republice v roce 2022

Autor / autoři: **Kamil Holý[1], Jaroslav Holuša[2], Jiří Trombik[2]**

Název organizace:

[1] Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

[2] Česká zemědělská univerzita v Praze

Místo vydání: **Praha, Ruzyně**

Rok vydání: **2022**

Popis novosti mapy

Invazní žlabatka kaštanovníková (*Dryocosmus kuriphilus*) byla v Evropě nalezena v roce 2002 v Itálii. V České republice byla poprvé zjištěna v roce 2012, další výskyt byl potvrzen v roce 2020 (Rostlinolékařský portál). Systematický průzkum celého území nebyl doposud prováděn. Novost mapy spočívá v získání reprezentativního vzorku dat z celé České republiky podle jednotné metodiky. Do sledování byly zařazeny stromy vysazené a pěstované před rokem 2012 i stromky dovezené a vysazené po roce 2012. Monitoring probíhal v intra- i extravilánech.

Kaštanovník setý (*Castanea sativa*) se v České republice pěstuje roztroušeně od nížin do středních poloh. Stromy starší padesáti let jsou převážně v parcích, kde se do současnosti dochoval nejčastěji jeden, méně často dva a více stromů/lokalitu. Po roce 2000 se začaly kaštanovníky s oblibou vysazovat do parků a zahrad, došlo k prudkému nárůstu počtu lokalit, přesto zůstal výskyt stromů ostrůvkovitě-izolovaný, což znesnadňuje samovolné šíření žlabatky kaštanovníkové.

Cílem monitoringu bylo zjistit aktuální rozšíření žlabatky na území České republiky a ověřit, zda došlo k jejímu šíření i na stromy vysazené před jejím nalezením v Evropě v roce 2002. V průběhu srpna až listopadu 2022 bylo navštíveno přes 300 lokalit na celém území republiky a prohlédnuto přes 1600 stromů. Hálky žlabatky kaštanovníkové byly zjištěny pouze na 3 lokalitách. V Praze-Suchdole byly napadeny 2 mladé stromy, u kterých předpokládáme zdroj žlabatky již ze školky. V Praze-Stodůlkách byl zjištěn slabý stupeň napadení jednoho starého stromu v parku a

v Brandýse nad Labem se vyskytuje silné napadení 4 starých stromů u silnice. Zdrojem žlabatek u starých stromů byl pravděpodobně poblíž vysazený stromek, který byl napadený žlabatkou ze školky, ale to se nám prokázat nepodařilo, protože jsme neměli přístup do soukromých zahrad v okolí.

Informace o rozsahu využití mapy

Mapa poskytuje informace o současném známém výskytu invazní žlabatky kaštanovníkové v České republice. Izolovaný výskyt na několika lokalitách v intravilánech obcí nepřímo dokládá, že šíření žlabatky na našem území probíhá pouze na krátké vzdálenosti z vysazených, napadených stromků ze školek, obdobně jako v dalších evropských státech.

Při silném napadení žlabatkou kaštanovníkovou dochází k oslabování stromů, snižování produkce kaštanů a rozpraskané hálky či výletové otvory v hálkách mohou být vstupní branou infekcí. V parcích snižuje napadení výrazně i estetickou hodnotu stromů.

S ohledem na izolovanost lokalit je nejdůležitější ochranou prevence. Zahrádkáři i zahradníci by měli vždy důkladně prohlédnout stromky a nekupovat/nevysazovat stromky kaštanovníku s hálkami žlabatky. Prevence je důležitá zejména při výsadbě nových stromků kaštanovníku ze školek v blízkosti starých stromů v parcích, kaštánkách a v oblastech s plošným výskytem kaštanovníků v lesích (např. oblast Nasavrk, Lovoš). Při zjištění výskytu na mladých/malých stromcích je nezbytné stromky pořezat a spálit a vysadit nové stromky po min. 2 letech. Eventuálně důsledně postupně odstraňovat a hálky ničit před vylíhnutím dospělců. U starých stromů v parcích je přímá ochrana komplikovaná a při zavlečení žlabatky do lesních porostů neproveditelná.

Specializovaná mapa ($\mathbf{N_{map}}$) „Výskyt žlabatky kaštanovníkové (*Dryocosmus kuriphilus*) v České republice v roce 2022“ je zdarma k dispozici všem zájemcům na webové stránce www.vurv.cz.

Informace o přínosech mapy pro uživatele

Žlabatka kaštanovníková je invazní druh, který v současné době nepatří do kategorie karanténních organismů a dle Rostlinolékařského portálu byl monitoring pracovníky ÚKZÚZ ukončen v roce 2015. Od té doby nebyl soustavný monitoring prováděn, bylo zjištěno pouze

několik záchytů. Přínosem této mapy je zdokumentování aktuálně známého výskytu žlabatky kaštanovníkové v České republice.

Po deseti letech od prvního zjištění žlabatky kaštanovníkové v České republice na dovezené sadbě kaštanovníků nedošlo k výraznému rozšíření žlabatky na další lokality. Výskyt na třech lokalitách v intravilánech obcí souvisí s dovozem žlabatky spolu s napadenými stromky, které jsou zdrojem žlabatek i pro další stromy v blízkém okolí. Nulový výskyt v kaštánkách a lesních porostech s desítkami až stovkami stromů na ploše několika set hektarů potvrzuje informace ze zahraničí, že žlabatka kaštanovníková se nešíří pomocí vzdušných proudů, na rozdíl od některých druhů žlabatek vyvíjejících se na dubech, schopných kolonizovat jednotlivé stromy dubu v zápoji jehličnanů, vzdálené od sebe několik kilometrů.

Seznam odborných podkladů, které předcházely vypracování mapy:

K tvorbě mapy byla využita data získaná monitoringem kaštanovníků v roce 2022 autory mapy.

Údaje o výskytu kaštanovníků byly získány z následujících publikací:

Haltofová P., Jankovský L. 2003: Distribution of sweet chestnut Castanea sativa Mill. in the Czech Republic. Journal of Forest Science, 49 (6): 259–272

Vopálka Melicharová L. 2020: Předpoklady obnovy a pěstování kaštanovníku jedlého (Castanea sativa Mill.) a jeho výskyt v České republice. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita, Praha

Dedikace:

Specializovaná mapa s odborným obsahem byla vypracována v rámci výzkumného projektu QK22020019 a CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000803.

Jména oponentů (kteří zpracovali posudky) **a názvy jejich organizací**.

Mgr. Petr Heřman

270 23, Křivoklát 190

Rozšíření žlabatky kaštanovníkové (*Dryocosmus kuriphilus*) v České republice v roce 2022

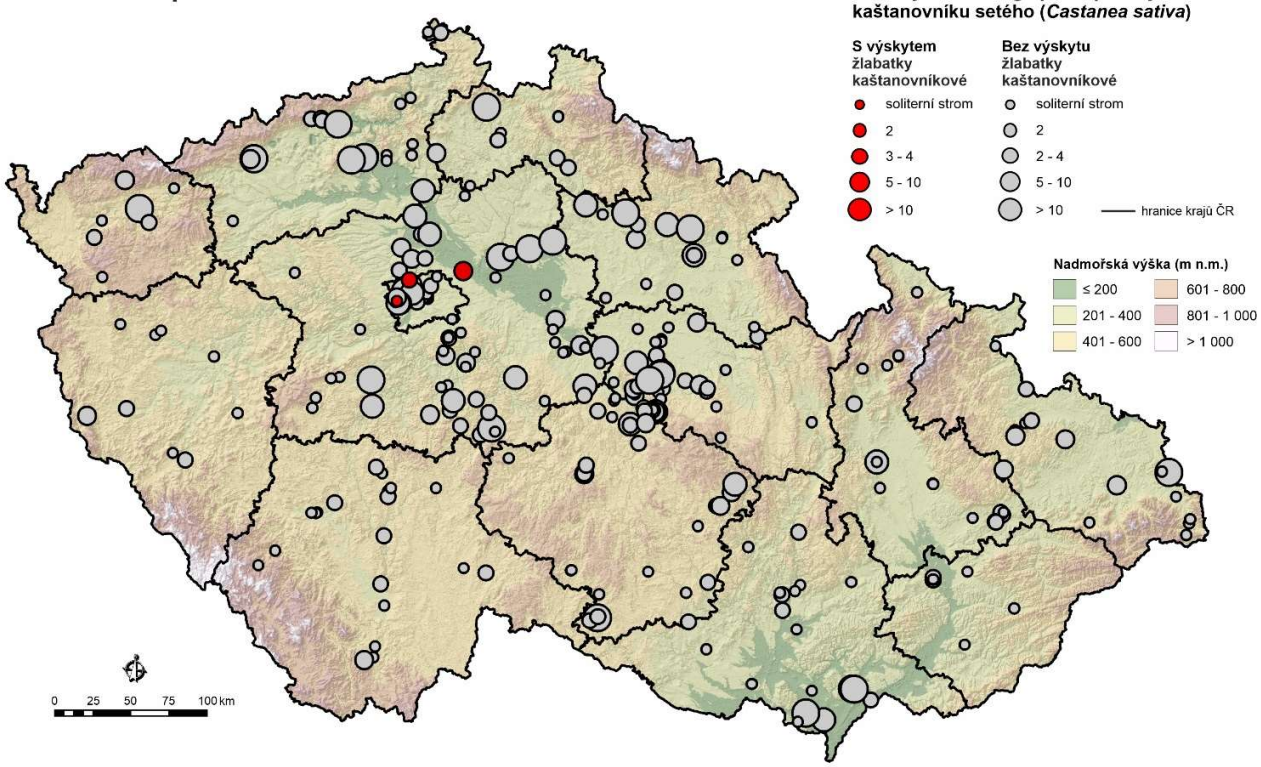

Ústřední kontrolní
a zkušební ústav zemědělský
Držitel certifikátu ISO 9001

Hroznová 2
603 00 Brno

www.ukzuz.cz
ID DS: ugbaiq7

IČO: 00020338
DIČ: CZ00020338

v y d á v á

O S V Ě D Č E N Í

UKZUZ 244144/2022

o uznání specializované mapy s odborným obsahem v souladu s podmínkami Metodiky hodnocení výzkumných organizací a programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací, schválené usnesením vlády dne 8. února 2017, číslo 107 a její samostatné přílohy č. 4 schválené usnesením vlády dne 29. listopadu 2017 č. 837.

Název specializované mapy s odborným obsahem:

Výskyt žlabatky kaštanovníkové (Dryocosmus kuriphilus) v České republice v roce 2022

Autor/autoři: **Kamil Holý, Jaroslav Holuša, Jiří Trombik**

Název organizace/cí:
Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.;
Česká zemědělská univerzita v Praze

Místo vydání: **Praha 6 - Ruzyně**
Rok vydání: **2022**

Specializovaná mapa s odborným obsahem byla vypracována v rámci výzkumného projektu QK22020019 a CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000803.

Brno 29. 12. 2022

Ing. Daniel Jurečka
ředitel ústavu
……..……..
Podpis/elektronický podpis
zástupce odborného útvaru státní správy

Souhlas ředitele Odboru precizního zemědělství, výzkumu a vzdělávání MZe ČR:

V …… dne ……..

Ing. Alžběta Randusová
Digitální podpis: 30.12.2022 14:57
……
Podpis/elektronický podpis
ředitele/ředitelky
Odboru precizního zemědělství,
výzkumu a vzdělávání